

REFERINȚE ISTORICE ȘI PRECEDENTE DOCTRINARE ALE CRIMINOLOGIEI DIN ROMÂNIA

*Lect. univ. dr. Nelu Dorinel POPA**

*Universitatea „Dimitrie Cantemir” Târgu Mureș,
Facultatea de Drept*

Abstract

The article contains a history of Criminology in Romania, which was born at the beginning of the twentieth century as an integral part of criminal science, and later, with the appearance of the "Criminology Course" by Professor Traian Pop in 1928, it became an independent legal discipline, with a very important role in preventing and effectively combating the criminal phenomenon.

Also, the article refers, in chronological order, to the main moments and reference works that appeared during the evolution of Criminology in Romania.

Until 1989, this subject matter had an unstable progress, with a small number of such works and long periods of time without any specialised publications and, moreover, was affected by the detrimental influence of the Soviet dialectical criminology.

After 1990, Criminology in Romania became more dynamic, with the appearance of numerous authors and specialized publications, the organization of domestic and international events and the development of numerous researches and practical studies, all together enriching this eminently legal science.

Criminology is currently facing a real challenge posed by current crime trends and developments.

Keywords: *criminology, crime, criminal, criminality, prevention, combat, criminal phenomenon.*

Am considerat de cuviință a face o referire la evoluția istorică a Criminologiei în țara noastră, întrucât, pe de o parte, o astfel de abordare n-am întâlnit-o în tratatele și cursurile de profil apărute până în prezent, iar, pe de altă parte, fiind o disciplină juridică respectabilă și importantă, este de neconceput a fi abordată fără a-i evidenția trecutul său istoric intern¹. Nu pot fi ignorate meritele, efortul, preocupările și rolul Criminologiei românești în cadrul mai larg al științelor penale de la noi din țară.

* E-mail: popaneludorinel@yahoo.com.

Despre apariția și abordarea acestei discipline în peisajul juridic al României, fie ca și *componentă a științelor penale* (fără a fi scoasă din contextul acestor științe), fie ca *disciplină juridică de sine stătătoare* (independent de celelalte științe penale), se poate vorbi doar de la începutul secolului al XX-lea. Este perioada în care descompunerea în elemente constitutive a fenomenului penal arăta că, de fapt, penalul pur nu exista și că era, din contră, un corp mixt, care-și trăgea substanța sa din sociologie (mediul social), din psihologie (sufletul infractorului) și din biologie (structura fizică a infractorului). Renunțarea la aceste trei discipline ar însemna abandonarea rezolvării ecuației penale².

Pe lângă cele două modalități de abordare a Criminologiei, un rol important l-au avut *operele scrise de diferiți autori români* prin care, fie au tratat în mod special teme și concepte de bază folosite în această disciplină (crimă, criminal, criminalitate, cauzalitate, victimologie, prevenire etc.), fie au realizat traduceri ale unor opere de referință pe plan mondial aparținând unor personalități marcante ale Criminologiei universale.

Fără a avea pretenția unei abordări exhaustive a Criminologiei românești din perspectivele amintite mai sus, vom face o incursiune în lucrările și momentele de referință ale doctrinei românești în materie.

I. a) O primă abordare a criminologiei ca disciplină integrată și-n același timp conexă cu alte discipline juridice aparținând științei penale o face penalistul *Ioan Tanoviceanu* în primul „*Curs de drept penal*”, editat în 1912³, pentru ca mai apoi să reia și să dezvolte ideea recunoașterii Criminologiei ca o atare disciplină și în „*Tratatul de drept și procedură penală*”, editat în 5 volume, apărut începând cu anul 1924⁴.

De altfel, primul curs apărut abia în 1912 a fost redactat încă din anii 1890-1891 și reprezintă, practic, prima lucrare completă de specialitate care a dus la nașterea doctrinei penale din România; chiar autorul evidențiază faptul că „lucrări preparatorii

¹ Au existat câteva lucrări de referință pe această temă, dar nu au fost incluse într-un curs de criminologie, ci doar au fost publicate în reviste de specialitate sau în volume ale unor conferințe: exemplificăm în acest sens, Ortansa Brezeanu, *Pagini din istoria Criminologiei românești*, publicat în „*Revista de Criminologie, Criminalistică și Penologie nr. 4/2015*”, p. 13-19; Rodica Mihaela Stănoiu, Aura Preda, Emilian Stănișor, Vasile Teodorescu, *Criminologia din România: trecut, prezent și viitor* (volumul conferinței naționale cu participare internațională desfășurat la București, 4 septembrie 2015), Ed. Universul Juridic, București, 2017; în cadrul acestui volum au fost publicate câteva articole dedicate exclusiv Criminologiei românești, respectiv Ortansa Brezeanu - *Raport privind trecutul Criminologiei* p. 15-18, Emilian Stănișor, Aura Preda- *Raport privind prezentul Criminologiei* p. 19-24, Florian Gheorghe - *Raport privind viitorul Criminologiei* p. 25-29.

² Petre Pandrea, *Criminologie Dialectică*, Fundația Regele Mihai I, 1945, p. 72.

³ Ioan Tanoviceanu, *Curs de drept penal*, vol. I și II, Atelierele Grafice Socec&Co, 1912, București.

⁴ Ioan Tanoviceanu ș.a., *Tratat de drept și procedură penală*, vol. I-V, Tipografia Curierul Judiciar S.A., 1924, București.

la noi aproape că nu au existat” până la data apariției sale din 1912 (exceptând unele lucrări sumare și izolate apărute sporadic în țară, la care autorul a făcut referire⁵).

Se preciza în curs că știința criminală își găsea expresia în acele curente înaintate, neo-clasic și neo-pozitivist și în tendința tot mai accentuată de a utiliza cu folos toate rezultatele definitiv dobândite ale științelor cu care aveau legătură. Criminologii și penaliștii sunt de acord a recunoaște științei criminale un domeniu vast și complex, alcătuit din numeroase discipline eterogene care aveau ca obiect studiul problemelor criminale sub variate laturi și aspecte.

Autorul clasifica disciplinele în cauză în trei grupuri:

1. *Criminologia* sau grupul disciplinelor ce au ca obiect studiul cauzelor crimei: antropologia criminală, psihopatologia criminală, sociologia criminală, statistica și demografia criminală;

2. *Profilaxia și Terapeutică Criminală* sau grupul disciplinelor destinate studiului mijloacelor de luptă contra criminalității latente și relevate pentru a asigura prevenirii și represiunii maximul de eficacitate: politica criminală, penologia, știința penitenciară, antropologia penitenciară, poliția științifică etc.;

3. *Știința dreptului penal* - grupul disciplinelor care studiază crima ca fenomen juridic - infracțiunea, conflictul de interese juridice produs de actele criminale, consecințele juridice ale crimei- pedeapsa și reparațiunea. Din acest grup fac parte dreptul penal, procedura penală, legile speciale cu caracter penal, legislația penitenciară.

Toate disciplinele ce alcătuiesc aceste trei grupări se completează unele pe celelalte, cu titlul de științe reciproc auxiliare, oferindu-ne în totalul lor adevărata și întreaga știință criminală. De aceea, unui criminalist jurist nu-i poate fi iertat a nesocoti rezultatele definitiv obținute pe tărâmul celorlalte discipline ce alcătuiesc știința criminală.

Principalele constatări care în prezent sunt considerate adevăruri absolute în știința criminală se rezumă la crimă, criminal și lupta contra crimei. A preveni, a combate, anihilând sau atenuând influența funestă a factorilor crimei este și va fi principala preocupare în lupta contra crimei⁶.

⁵ După cum preciza Ioan Tanoviceanu în cursul său din 1912, anterior apariției acestuia, în țară mai fuseseră publicate până în acel an doar câteva lucrări care tratau, în accepțiunea sa, izolat, doar anumite aspecte din dreptul și știința penală: V. Petroni, *Comentariile dreptului penal*, București, 1857- o scurtă referire la Codicele penal Știrbei; C. Eraclide, *Studii practice asupra dreptului criminal*, București, 1865- autorul deținea calitatea de președinte al Curții din Focșani și mai mult a parafrazat decât a comentat legea; Al. Crețescu, *Comentar al Codicelor României, Codice Penal*, București, 1866- scrisă din poziția de judecător/președinte al Curții de Casație și prin care a comentat doar 6 articole din Codul Penal; G. Costa Foru, *Magazinul judecătoresc. Vol. II. Codicele Penal*, București, 1872- care a abordat într-un mod incomplet câteva generalități din sfera dreptului penal. Din cercetarea noastră au mai fost identificate și alte lucrări apărute în doctrina românească până la apariția cursului din 1912, respectiv: **Ioan Tanoviceanu, Un pericol național - creșterea criminalității în România, Iași, 1896; Ioan Tanoviceanu, Mersul criminalității mari în România în „Curierul judiciar”, 1907, și Grigore Dianu, Criminalitatea și cauzele ei în România, București, 1907.**

⁶ *Ibidem*, vol. I, p. 185-189.

b) *Vespasian Pella*, un reputat jurist și diplomat român, a evidențiat o legătură organică între criminologie și dreptul penal internațional, mai ales atunci când este vorba de concepte precum *criminalitate și răspundere colectivă*, privesc însă prin prisma conceptelor de *criminalitate și răspundere individuală, personală*.

Importante în acest sens sunt câteva lucrări de referință: „*La criminalité collective des États et le droit pénal de l'avenir (1920)*”⁷ („*Criminalitatea colectivă a statelor și dreptul penal al viitorului*”), „*Aperçu sur la criminalité collective. L'esprit de corps et les problèmes de la responsabilité pénale (1920)*”⁸ (*Prezentare generală a criminalității colective. Spiritul organismului și problemele de responsabilitate penală*) și „*La guerre-crime et les criminels de guerre: réflexions sur la justice pénale internationale, ce qu'elle est ce qu'elle devrait être (1946)*”⁹ (*Crima și criminalii de război: reflecții asupra unei justiții penale internaționale actuale și viitoare*).

După cum rezultă în special din aceste lucrări, alături de o criminalitate individuală, personală, acționează și o criminalitate a statelor (n.a. - care pot fi privity ca și concepte criminologice), astfel că o consecință firească a acestui lucru o constituie o reglementare penală obligatorie a relațiilor dintre state, de natură să incrimineze faptele de natură infracțională interstatale, alături de pedepsele aferente.

Mai mult, prima dintre cele trei lucrări - „*La criminalité collective des États et le droit pénal de l'avenir*”, una celebră în domeniu, a fost prezentată de către delegația română prezentă la cea de-a XXIII-a ediție a Conferinței Uniunii Interparlamentare Internaționale de la Washington (1925), vizând codificarea dreptului internațional și incriminarea agresiunii comise prin război. Autorul a fost nominalizat la Premiul Nobel pentru pace datorită eforturilor depuse în promovarea ideilor pacifiste, dar și pentru introducerea pentru prima dată în istoria dreptului internațional a noțiunii de „responsabilitate colectivă a statelor”.

De asemenea, autorul a provocat o adevărată revoluție în dreptul internațional prin promovarea responsabilității individuale ca fundament al construcției personalității juridice internaționale a individului. Pe lângă răspunderea statului, pedeapsa trebuie să se extindă și asupra tuturor persoanelor fizice care au participat la pregătirea și comiterea faptelor penale sau a celor ce au avut inițiativa realizării lor. Prin urmare, trebuie pedepsiți liderii politici care prin acțiunea lor au grăbit cu bună știință evenimentele și au ocazionat astfel un conflict armat între statul lor și un alt stat¹⁰.

⁷ Vespasian Pella, *La criminalité collective des États et le droit pénal de l'avenir*, Ed. Gale, *Making of Modern Law, United States*, 2013.

⁸ Referințe despre lucrare pot fi găsite pe Internet la adresa <http://www.sudoc.abes.fr/cbs/xslt/DB=2.1//SRCH?IKT=12&TRM=125880553>, accesată în data de 22.02.2021.

⁹ Vespasian Pella, *La guerre-crime et les criminels de guerre: réflexions sur la justice pénale internationale, ce qu'elle est ce qu'elle devrait être*, Ed. De la Baconniere, Neuchatel, 1964.

¹⁰ Document disponibil pe Internet la adresa <https://www.sfdi.org/internationalistes/pella/>, accesat la data de 22.02.2021.

c) Penalistul și criminologul *Nicolae Buzea* publica, în 1931, o lucrare interdisciplinară „*Introducere în știința penală și noțiuni de criminologie*”. Criminalitatea a devenit obiectul atâtor științe datorită însemnătății sale excepționale; faptul că însemnătatea este reală rezultă și din numeroasele discipline științifice care au ca obiect cercetarea criminalității în persoana infractorilor, în formele ei de manifestare, în efectele ei și în măsurile de combatere. Toate aceste discipline la un loc (criminologia, psihologia, somatologia, fiziologia criminală, sociologia criminală, dogmatica penală, penalogia, dreptul penal represiv, politica criminală, știința penitenciară etc.) formează ceea ce se numește *Știința penală sau criminală*, căreia francezii îi spun *La science criminelle*, germanii – *Strafrechtswissenschaft*, iar italienii – *Scienza criminale*¹¹.

Omul însă mai este studiat atât din punct de vedere al elementelor sale fizice, cât și în raport cu mediul în care trăiește. Structura anatomică a corpului omenesc, cercetată îndeaproape, a prezentat, în multe cazuri, particularități în ceea ce privește conformația organelor și funcția lor fiziologică. Deci nu numai ereditatea explică starea de criminalitate, cât și mediul ambiant, cosmic și moral-social.

Din aceste considerente reiese că între știința dreptului penal, științele naturale și științele sociale există strânse și utile legături¹².

De asemenea, autorul releva faptul că între criminologie- studiul criminalității și penalogie- studiul pedepsei, ambele ramuri ale științei penale, există raporturi evidente pentru care studierea fenomenelor penologiei nu ar fi fost posibilă fără a le fi studiat în prealabil pe cele ale criminologiei. În consecință, este elementar să cunoști în prealabil criminalitatea și formele ei de manifestare prin acțiuni antisociale, zise crime sau infracțiuni, pentru care apoi este necesar a fi identificate mijloacele de combatere - pedepsele și condițiile în care să fie realizate¹³.

d) Nici reputatul jurist *Vintilă Dongoroz* nu înlătură disciplinele auxiliare penalului, discipline pe care le crede necesare, dar periferice și secundare atenției cercetătorului de drept penal, după cum remarcă în cursul său de drept penal din 1939¹⁴.

Știința dreptului penal nu este chemată să se ocupe cu rezolvarea niciuneia din problemele care fac obiectul celorlalte discipline care alcătuiesc știința criminală; ea va primi însă constatările și soluțiile oferite de aceste discipline, în măsura în care ele au fost ținute în seamă și deci acceptate de dreptul penal pozitiv, adică, întrucât legiuitorul a avut în vedere aceste constatări și soluții.

¹¹ Nicolae T. Buzea, *Introducere în știința penală și noțiuni de criminologie*, curs redactat împreună cu A. Totoescu pentru uzul studenților, poligrafiat în anul 1931, București, p. 82.

¹² *Ibidem*, p. 74-77.

¹³ *Ibidem*, p. 129.

¹⁴ Vintilă Dongoroz, *Drept penal* (reeditarea ediției din 1939), Ed. Tempus & Asociația Română de Științe Penale, București, 2000, p. 95.

Știința criminală este, deci, un ansamblu de discipline din care, în accepțiunea autorului, fac parte următoarele discipline:

1. *Criminologia*, care se ocupă cu cercetarea cauzelor criminalității și care se subdivide în:

- *antropologie criminală*, având ca obiect studiul biologic al criminalului;
- *psihologie criminală*, care cercetează latura psihologică a manifestărilor criminale;
- *sociologie criminală*, care cercetează crima și criminalitatea în lumina datelor de ordin social;
- *etnografie și demografie criminală*, care cercetează criminalitatea în raport cu rasa, mediul cosmic, cu evoluțiunea istorică a fiecărui grup social etc.

2. *Criminalistica*, ce are ca obiect găsirea mijloacelor proprii pentru realizarea cât mai eficace a luptei în contra criminalității și care se subdivide în:

- *politica criminală*, care cercetează mijloacele și condițiile în care s-ar putea realiza lupta contra criminalității în raport de cauzele acesteia și-n raport de posibilitățile de moment ale societății;
- *penologia*, care se ocupă cu problema aflării celor mai potrivite măsuri represive și a felului în care ele vor fi disciplinate;
- *știința penitenciară*, care se ocupă cu problemele complexe privind modul de executare în închisori a pedepselor privative de libertate;
- *poliția științifică*, care se ocupă cu aflarea și perfecționarea mijloacelor pentru descoperirea crimelor și criminalilor și stabilirea probelor de vinovăție.

3. *Statistica criminală* este o metodă de investigare care servește atât criminologiei, cât și criminalisticii.

Cu referire la infractor, autorul abordează acest concept în cadrul unui capitol din curs, chiar din punct de vedere exclusiv criminologic. În acest sens, autorul face referire la crimă care, înainte de a fi un fapt juridic, este un fapt natural; în mod asemănător, infractorul, înainte de a fi subiect de drept, este o ființă naturală. De aici, și studiul infractorului se realizează în funcție de teoriile criminologice consacrate, ținându-se cont în etiologia criminalității de cauze ce țin de factori sociali, factori cosmici și de factori biologici¹⁵.

Criminalitatea, ca și concept ce desemnează totalitatea faptelor penale comise în cadrul unui grup social, este abordată de autor și din perspectivă criminologică; astfel, totalul infracțiunilor care se săvârșesc la un moment dat pe teritoriul unui stat constituie *criminalitatea reală*; infracțiunile descoperite constituie *criminalitatea dezvăluită*, pentru ca atunci când sunt descoperiți și autorii respectivelor fapte, aceștia din urmă să constituie *criminalitatea judiciară*¹⁶.

¹⁵ *Ibidem*, p. 297.

¹⁶ *Ibidem*, p. 303.

e) Importantă de reținut este abordarea interdisciplinară făcută și de profesorul *Grigore Râpeanu* în Teza sa de doctorat „*Legi obiective în dreptul penal*”¹⁷. Autorul insistă în cuprinsul lucrării asupra faptului că pentru cercetarea științifică a problemelor fundamentale ale dreptului penal, și mai cu seamă pentru sublinierea legilor obiective ale dezvoltării sale, este necesar a fi făcută corelația dreptului penal cu *fenomenul criminalității* (denumit și „fenomen infracțional”), care reprezintă totalitatea infracțiunilor săvârșite într-un anumit loc și într-un timp determinat și al cărui studiu sociologic formează obiectul criminologiei. Legătura dintre cele două fenomene- dreptul penal și criminologia- este atât de strânsă încât izolarea unuia de celălalt ar duce inevitabil la necunoașterea, la nepătrunderea naturii intime, a esenței și conținutului dreptului penal¹⁸.

Autorul mai susținea că, din păcate, multă vreme a dominat la noi părerea că această criminologie nu poate fi recunoscută ca o știință, că este inutilă pentru teoreticienii și practicienii dreptului penal, că nimeni, la urma urmei, nu are nevoie de „speculațiile criminologice”. Mai mult, acesta era un oponent al pozitivismului italian, considerând că acest lucru se datorează și faptului, rămas încă și astăzi în memoria omenirii, că pe cât de mare a fost la sfârșitul veacului al XIX-lea și începutul secolului XX răsunetul teoriilor lui Lombroso despre criminali și criminalitate, pe atât de celebru a fost și falimentul acestor teorii, a căror inconsistență a fost demonstrată de întreaga lume savantă a vremii.

Cert era, în opinia autorului, că nici juriștii penaliști ai României nu s-au străduit prea mult să șteargă neîncrederea în Criminologie, să învedereze că pentru a se putea organiza în mod științific acțiuni de luptă împotriva criminalității este necesară studierea naturii și cauzelor acestui fenomen în societate.

Nevoia studierii problemelor de criminologie a fost însă resimțită în perioada ultimilor 20 de ani (n.a. - este vorba de perioada 1950-1970) de către acei lucrători din sectorul juridic cărora le reveneau sarcini în domeniul activității de prevenire a infracțiunilor. Așa se explica faptul că mai cu seamă dintre acești lucrători au apărut autorii care au publicat în revistele de specialitate articole și comentarii în care, vorbind despre prevenirea infracțiunilor, abordau în fapt numeroase probleme de criminologie.

În acest mod a fost afirmată, până la urmă, necesitatea studiului organizat al criminologiei în învățământul superior juridic. Cerința s-a împlinit prin reintroducerea acestei discipline în planul de învățământ pentru anul universitar 1967-1968, după ce în prealabil fusese scoasă în anul 1949.

Autorul a interpretat etiologia fenomenului penal din perspectiva doctrinei penale obiective care acorda întâietate faptei și pericolul social produs în societate și

¹⁷ Grigore Râpeanu, *Legi obiective în dreptul penal*, teză de doctorat susținută la Universitatea București, Facultatea de Drept, în anul 1970, nepublicată.

¹⁸ *Ibidem*, p. 181 și urm.

minimaliza aportul pozitivismului, care avea în prim plan studiul infractorului (de pe această poziție, autorul a fost un adept al clasicismului lui Beccaria)¹⁹. Era, de altfel, și curentul ideologic introdus de doctrina penală sovietică în România după cel de-al doilea război mondial.

f) Nu în ultimul rând, un rol deosebit în sublinierea aportului important pe care Criminologia îl aduce științelor penale îi revine *profesorului George Antoniu*, care a prezentat și cele mai actuale idei în materie. Astfel, în monografia „*Reforma legislației penale*” apărută sub coordonarea sa în anul 2003, profesorul sublinia că o reformă penală în România nu ar putea fi concepută fără existența unor serioase studii criminologice asupra fenomenului infracțional, atât sub aspect global, cât și sub cel al diferitelor categorii de infracțiuni²⁰.

În această privință, profesorul considera regretabil că multiplele apeluri făcute de specialiști la vremea aceea de a se înființa și în România un institut național de criminologie, după modelul altor țări europene (unele țări având la acel moment chiar mai multe instituții de profil), nu și-au găsit ecoul cuvenit. O asemenea instituție și-ar fi adus o contribuție hotărâtoare la cunoașterea fenomenului infracțional, a cauzelor acestuia și a căilor prin care ar putea fi prevenit și combătut. Soluțiile juridice având la bază asemenea cercetări de specialitate aprofundate, ar avea mai multe posibilități să corespundă realităților existente, să fie mai viabile și mai eficiente.

Trimiterea la fenomenul infracțional și, deci la o analiză criminologică, a fost făcută de profesor și atunci când se referea la necesitatea evaluării periodice a valorilor sociale care se impuneau a fi protejate prin legea penală. Astfel, acesta preciza că o evaluare lucidă a valorilor sociale care ar merita protecție penală n-ar putea fi decât rezultatul unei analize a fenomenului infracțional, a formelor noi sub care se desfășoară în prezent atacurile aduse ordinii de drept.

Aceste elemente noi ar putea fi în legătură cu procesele specifice de transformare a societății spre economia de piață, după cum ar putea fi generate și de fenomenele noi apărute pe plan mondial și care tindeau să se extindă și în țara noastră, cu posibile amplificări în perspectiva dezvoltării societății românești (crima organizată, infracțiunile informatice etc.)²¹.

¹⁹ În doctrina perioadei au existat, în fapt, două curente ideologice prin care se disputau obiectivismul (care considera relevante fapta penală și pericolul social produs în societate) și subiectivismul (care trata prioritar persoana infractorului și-n subsidiar, răspunderea sa penală) în domeniul penal. Contrar opiniilor formulate în materie de Grigore Răpeanu din perspectivă obiectivă, au existat autori care au dat prioritate dreptului penal subiectiv; de pildă, Filippo Gramatica- penalist italian, în privința disputei dintre clasicismul obiectiv al lui Beccaria și pozitivismul subiectiv italian, preciza următoarele: dacă penaliștii clasici au exagerat atunci când au făcut ca obiectul să domine întregul lor sistem în paguba subiectului infracțiunii, creatorii școlii pozitivistice, din contră, au făurit un sistem care, deși teoreticește se numește subiectiv, totuși, prin el s-a ajuns la cea mai mare obiectivitate în noțiunea responsabilității legale; a se vedea Filippo Gramatica, *Principii de drept penal subiectiv*, lucrare tradusă în limba română de Jean Moruzi la Tipografia ziarului „Universul”, București, 1934, p. 125.

²⁰ George Antoniu ș.a., *Reforma legislației penale*, Ed. Academiei Române, București, 2003, p. 19.

²¹ *Ibidem*, p. 20.

De asemenea, un important rol alături de cele mai sus subliniate ar trebui să-l joace în procesul de pregătire al reformei penale și studiul atent al practicii judiciare, atât a celei publicate, cât și a celei nepublicate, atât al practicii judiciare apărute în aplicarea legii penale în vigoare, cât și al practicii judiciare mai vechi, apărute în aplicarea Codului penal anterior. Această activitate specifică criminologiei ar putea furniza informații utile și asupra frecvenței anumitor infracțiuni într-o lungă perioadă de timp, sugerând în ce direcție trebuie îndreptată atenția legiuitorului spre a se ajunge la o reglementare penală corespunzătoare.

g) Pe lângă aparițiile editoriale menționate – de altfel, referințe valoroase în doctrina criminologică din România, de o deosebită importanță s-a bucurat revista de specialitate „*Probleme de criminalistică și criminologie*” care a fost publicată trimestrial și difuzată în perioada 1980-1989. Revista a fost editată de specialiști din cadrul Procuraturii Generale și ai Ministerului Justiției, avea un caracter pluridisciplinar și cuprindea articole referitoare la analize și probleme întâmpinate în practica judiciară internă, aspecte de tactică și metodică în cercetarea anumitor genuri de infracțiuni, contribuții la probleme specifice nu doar aparținând criminalisticii și criminologiei, ci și legate de medicină legală, aceasta fiind încă o dovadă a strânsei legături dintre cele 3 discipline; nu în ultimul rând, revista mai conținea articole despre contribuții la literatura de specialitate internă și internațională aparținând disciplinelor menționate.

După 1990, revista și-a schimbat denumirea în „*Buletin de criminologie și criminalistică*”, continuând să apară până în anul 1995 în aceleași condiții editoriale ca și precedentă.

Începând cu anul 2000, în literatura juridică din România și-a făcut apariția o nouă publicație periodică trimestrială cu caracter interdisciplinar, „*Revista de Criminologie, Criminalistică și Penologie*”. Suportul științific al acestei reviste, care a apărut până în anul 2016, a fost asigurat de specialiști din cadrul Ministerului Public, al Ministerului Justiției și al Societății Române de Criminologie și Criminalistică. Revista realiza o abordare interdisciplinară, cuprinzând articole referitoare la doctrina și practica judiciară în materie, reliefând o dată în plus caracterul complementar al disciplinelor la care se referă.

Nu în ultimul rând, trebuie precizat că abordarea interdisciplinară și strânsa legătură între criminologie, criminalistică și penologie a fost evidențiată și prin publicarea de către un colectiv de autori format din Rodica Mihaela Stănoiu, Emilian Stănișor și Vasile Teodorescu a lucrării „*Criminologie – criminalistică – penologie. Repere bibliografice*”, apărută în două volume în anul 2015, lucrare care însumează o parte dintre articolele publicate de membrii Societății Române de Criminologie și Criminalistică și colaboratorii din țară și din străinătate în Revista de Criminologie și Criminalistica în perioada 1999-2015²².

²² Rodica Mihaela Stănoiu, Emilian Stănișor, Vasile Teodorescu, *Criminologie – criminalistică – penologie. Repere bibliografice*, Ed. Universul Juridic, București.

II. a) Prima lucrare din România destinată exclusiv Criminologiei ca disciplină juridică de sine stătătoare, o constituie veritabilul tratat al lui *Traian Pop* apărut în anul 1928, denumit foarte simplist „*Curs de Criminologie*”²³. Încă de la începutul cursului (plecând de la importanța acordată acestei discipline), autorul a ținut să precizeze faptul că studiul în domeniul dreptului penal îl deschide Criminologia (numită fie criminologie socială, fie sociologie criminală), pentru că, pe de o parte, criminalitatea, înainte de a deveni un fenomen juridic, respectiv înainte de a primi consacrare și formulare juridică, este un fenomen social, lezând interesele societății și fiind apreciată ca atare de conștiința socială; pe de altă parte, pentru că după metoda de studiu științifică, mai întâi trebuie observată realitatea în geneza, condițiile și efectele sale, respectiv prin observație și experimentare trebuie cercetate originea, legile, condițiile și efectele fenomenului social și numai după aceea se poate trece la analiza dogmatică a acestuia. Tocmai acest studiu prealabil studiului dogmatico-juridic al criminalității aparține criminologiei.

Cunoașterea criminalității în realitatea sa deplină, ca fenomen pozitiv și complex, a fost realizată de către Traian Pop printr-o metodă științifică nouă pentru acea perioadă, denumită metodă pozitivă sau de observare, plecând de la premisa că această criminalitate nu este un mister, o formulă abstractă, ci un fapt pozitiv, accesibil simțurilor și percepției umane.

Din această perspectivă, necesitatea publicării acestui prim curs de Criminologie a fost impusă tocmai de apariția și folosirea acestei noi metode științifice pozitive în cercetarea și studiul criminalității.

Introducerea în curs conține un studiu de sociologie generală și mai apoi un studiu de sociologie criminală, avându-se în vedere că această criminalitate este la originea sa un fenomen social iar din punct de vedere al consecințelor, un fenomen antisocial. Originea societății coincide și cu originea dreptului, fiind evidențiată în continuare corelația dintre stat și drept.

Sunt cercetate apoi problemele fundamentale ale dreptului penal prin prisma originii și funcției sale sociale; astfel, sunt abordate pe rând, conceptele esențiale de pedeapsă (subliniind dreptul și obligația statului de a pedepsi infractorii), de infractor și de răspundere penală a acestuia pentru faptele săvârșite, precum și clasificarea infractorilor din perspectiva teoriilor criminologice. Sunt evidențiate în curs teoriile și „școlile criminale” care au tratat de-a lungul timpului etiologia criminalității, față de care autorul a prezentat după caz, critici sau observațiile sale pe marginea lor.

Sunt studiate în continuarea cursului cauzele criminalității față de care sunt prezentate remediile acesteia, plecând de la profilaxie și terapie, continuând cu

²³ Traian Pop, *Curs de Criminologie*, Institutul de arte grafice „Ardealul”, Cluj Napoca, 1928, reeditat de Editura Universul Juridic, București, 2020.

prevenirea, care după caz, putea fi generală și specială, și finalizând cu natura și rolul represiunii, respectiv al sistemului represiv²⁴.

b) O altă lucrare de referință o reprezintă „*Criminologia dialectică*”, scrisă de **Petre Pandrea** și publicată în 1945²⁵. Chiar denumirea cursului atestă orientarea autorului în favoarea materialismului dialectic marxist și-n detrimentul pozitivismului inițiat de filozoful Auguste Comte, orientare bineînțeles influențată de doctrina sovietică instaurată în România după august 1944.

În opinia sa, marxismul are un cuvânt de spus și în materie criminologică. Care ar fi acest cuvânt? Lupta de clasă este cheia istorică și codul penal a fost o armă de apărare a clasei stăpânitoare împotriva claselor de jos. În atare condiții, criminologia dialectică și materialistă pune în centrul preocupărilor sale studiul repercusiunii crizelor economice asupra omului. Cu acest prilej ies la iveală maladiile de care este atins organismul social și criminalitatea larvată izbucnește cu violență²⁶.

Într-un prim capitol este abordată controversa dintre metodele lui Ioan Tanoviceanu și Vintilă Dongoroz pentru descifrarea și combaterea criminalității în România.

Penologia este următorul capitol tratat de autor, încercând să găsească răspunsul la întrebarea „de ce se pedepsește?”; dacă în secolul al XIX-lea, penologia era o știință a pedepsei, în veacul al XX-lea aceasta devine o filosofie a pedepsei iar într-o definiție exhaustivă cuprinde esența, funcțiunile și tehnica pedepselor.

În continuarea lucrării sale sunt tratate subramurile criminologiei, respectiv sociologia criminală, biologia criminală, psihologia criminală și statistica criminală. Sociologia criminală sau incitația mediului la comiterea infracțiunilor cercetează geneza crimei în condițiile exterioare în care s-a petrecut, crima fiind considerată ca produs al vieții sociale.

Biologia criminală este considerată o corelație între destin și societate. Dacă dreptul penal european s-a caracterizat în secolul printr-o invaziune italiană asupra acestei arte de geneză și combatere a criminalității, secolul al XX-lea se caracterizează printr-o eflorescență a școlii criminologice germane reprezentate de Max Weber, Troeltsch, Franz Exner ș.a.

Din perspectiva psihologiei criminale, infracțiunea este considerată o discrepanță psihică pentru ca statistica criminală, cealaltă componentă a criminologiei, să abordeze regularitățile în geneza crimei și a sinuciderii.

Autorul semnalează și aportul criminalisticii, ca și componentă a științelor penale, care pășise la momentul publicării lucrării, la prima fază a procedurii penale, respectiv la faza cercetărilor, aducându-și contribuții prețioase în acest sens.

În privința politicii criminale, autorul subliniază că legea statală este mijloc de represiune al pedepselor; reprimarea infracțiunilor este îndatorirea și îndrituirea statului, care impune părții vătămate inhibiția pedepsirii particulare.

²⁴ *Ibidem*, prefața la curs.

²⁵ Petre Pandrea, *Criminologia dialectică*, Fundația Regele Mihai I, București, 1945.

²⁶ *Ibidem*, p. 6 și urm.

Nu în ultimul rând, în ultimul capitol, Petre Pandrea tratează problematica presiunii în România, subliniind că specificul național în materie de presiune este un specific cu geneză în cosmosul agrarian diferențiat de cosmosul citadin.

c) Doctrina sovietică avea să își pună amprenta o dată în plus și asupra Criminologiei din România prin apariția manualului de „*Criminologie Sovietică*” în fosta U.R.S.S. în anul 1966, tradus, preluat și pus în practică de îndată și de autoritățile române în același an²⁷.

Se sublinia în respectivul manual că trasarea de către Programul Partidului Comunist al Uniunii Sovietice a sarcinii lichidării criminalității în U.R.S.S. și a cauzelor care o generează a provocat o creștere a interesului științific pentru studierea și prevenirea criminalității. Ca urmare, Criminologia sovietică fusese lichidată în anii 1929-1930 de „dușmanii comunismului”, fiind reintrodusă în învățământul superior juridic din U.R.S.S., începând cu anul 1964; după modelul sovietic, Criminologia a fost introdusă și în învățământul superior juridic din România începând cu anul 1967.

d) După intențiile de dinamizare a Criminologiei de la începutul perioadei comuniste a urmat realmente „*un gol*” în care efectiv nu s-a mai întâmplat nimic deosebit din punct de vedere criminologic. Chiar în doctrină s-a subliniat că s-a folosit această expresie nu doar pentru faptul că era pur și simplu uzitată în acea perioadă, ci pentru că această expresie corespundea unei situații reale²⁸.

Dacă se exceptează cursurile universitare litografiate elaborate în scopul expres de a răspunde unor nevoi imediate ale procesului de învățământ superior juridic și ale căror merite sunt incontestabile²⁹, s-a recunoscut în doctrina română că de la „*Cursul de Criminologie*” al lui Traian Pop și „*Criminologia dialectică*” a lui Petre Pandrea nu a mai apărut pentru o perioadă îndelungată de timp o carte în care să fie tratate toate sau aproape toate problemele ce țin de această știință considerată relativ tânără și atât de controversată³⁰.

Excepție face lucrarea „*Metode și tehnici de cercetare în criminologie*”, scrisă de **prof. univ. dr. Rodica Mihaela Stănoiu**, apărută sub egida Institutului de cercetări Juridice al Academiei Române în anul 1981. Această monografie, după cum a spus-o chiar autoarea, a reprezentat un rod al unor cercetări desfășurate pe o perioadă mai îndelungată de timp, urmărind să aducă un modest impuls la dezvoltarea cercetării

²⁷ A.A. Gherțenon, V. N. Kudreavțev ș.a., *Criminologie sovietică*, Moscova, 1966; cartea a fost tradusă în limba română, în format manuscris, nepublicată, exemplarul tradus fiind predat pentru punerea în practică a dispozițiilor sale la biblioteca Procuraturii generale a României.

²⁸ Ovidiu Alexandru Năstase, *Studii și cercetări de Criminologie* în „Probleme de criminalistică și criminologie” nr. 1-2/1984, București, p. 209.

²⁹ Merită amintiți următorii autori și lucrările lor: **Constantin Stere**, *Criminologie*, București, 1928; **C. Bălan**, *Cauzele criminalității*, Focșani, 1928; **Jean Moruzi**, *Criminologie*, București, 1930; **Octavian Loghin**, *Curs de criminologie, partea 1*, Iași, 1970 și *Curs de criminologie și știința penitenciară*, Iași, 1973; **Lucia Moldovan** *Curs de criminologie*, Cluj-Napoca, 1976;

³⁰ Ovidiu Alexandru Năstase, *op. cit.*, p. 209 și urm.

criminologice din România, pe fondul unui interes sporit față de problemele criminologiei³¹.

Într-un prim capitol referitor la problemele generale ale metodologiei cercetării criminologice, a fost abordată această problematică prin sublinierea importanței și locului metodologiei criminologice, precum și prin evidențierea etapelor unei cercetări criminologice.

Capitolul al doilea este consacrat metodelor folosite în criminologie, cuprinzând trei secțiuni: teorie și metodă în criminologie, dialectica materialistă și criminologia și metode particulare.

În cel de-al treilea capitol sunt abordate tehnicile folosite în criminologie: observația, chestionarul, interviul, tehnica documentară și tehnicile secundare.

Prin selecția operată ca și prin forma de prezentare, autoarea a urmărit să înfățișeze cititorului „ce trebuie să știe” în aria metodologică atunci când dorește să inițieze o cercetare criminologică, dar și „ce ar trebui să mai știe în plus” atunci când dorința s-ar traduce în faptă.

e) În anul 1984, doctrina criminologică s-a reafirmat prin apariția lucrării de „*Criminologie*” a autorului *Aurel Dincu* din cadrul Facultății de Drept a Universității București³².

Lucrarea a constituit un veritabil studiu de criminologie care s-a remarcat prin amploarea problemelor tratate, prin profunzimea interpretării și analizei lor, prin baza documentară pe care autorul a luat-o în considerare și nu în ultimul rând, prin atitudinea sa hotărâtă de abordare a problemelor cuprinse în lucrare.

Cartea este sistematizată în trei părți: prima parte tratează aspecte teoretice și metode de investigare a criminalității, a doua parte abordează criminalitatea în țările vest-europene, necomuniste, pentru ca în a treia parte să fie analizată și tratată criminalitatea din România anului 1984.

În cadrul primei părți a cărții, problemele asupra cărora se oprește autorul sunt sistematizate în trei capitole (prin care ne sunt evidențiate natura pluridisciplinară a problemelor criminalității și orizonturile în care pot fi exprimate): obiectul și funcțiile criminologiei, metode și tehnici de cercetare în criminologie, statutul epistemologic și interrelația criminologiei cu alte discipline. Pentru cea de-a doua parte, autorul s-a documentat pe larg, folosind numeroase izvoare cu ajutorul cărora sunt descifrate dimensiunile și formele de manifestare a criminalității la nivel internațional, precum și drumul parcurs de aceasta de la criminalitatea convențională la criminalitatea organizată și la cea transnațională.

Nu în ultimul rând, partea a treia a lucrării, privind criminalitatea din România acelei perioade, este partea cea mai substanțială a cărții, atât ca întindere dar mai ales ca efort de tratare, de sinteză și de exprimare a unor opinii, ceea ce constituie de

³¹ Rodica Mihaela Stănoiu, *Metode și tehnici de cercetare în criminologie*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1981, p. 7.

³² Aurel Dincu, *Criminologie*, Tipografia Universității București, 1984.

fapt contribuția originală a autorului la concretizarea unor diferite aspecte ale criminologiei românești.

f) Această din urmă carte avea să prefățeze în perioada imediat următoare apariția a nenumărate opinii și teorii în doctrina criminologică din România și care, nu întâmplător, s-au suprapus cu sfârșitul perioadei comunismului urmat de începutul democrației din România. Cel puțin, începutul democrației în România avea să reazeze doctrina criminologică, ca, de altfel, întreaga doctrină juridică din țară, pe o altă bază legislativă și pe alte principii și valori sociale.

Doi dintre cercetătorii susmenționați, *prof. univ. dr. Rodica Mihaela Stănoiu* și *dr. Aurel Dincu*, au meritul de a fi păstrat și menținut criminologia din România la un statut onorant de știință și disciplină juridică de sine stătătoare în perioada anilor 1980, când această disciplină, în lipsa aportului acestora, ar fi dispărut din cercetarea juridică românească.

De asemenea, cei doi distinși autori au meritul de a fi „întemeietorii” criminologiei din România de după anul 1990, fiind singurii care au publicat cărți și articole de specialitate și anterior acestui an, preluând metodele și tehnicile din criminologia anterioară aceluși an, pe care le-au adaptat și tratat într-o lumină nouă, conformă cu gândirea juridică a vremii, în noi cărți și cursuri de criminologie³³.

Gândirea criminologică din România de după anul 1990 a fost impulsionată astfel de cei doi iluștri autori, atingând în aceste condiții apogeul său în anii următori. Fără a putea epuiza lista autorilor de cărți de criminologie, tuturor recunoscându-le merite în promovarea și afirmarea ca știință juridică a Criminologiei, amintim aici pe Ortansa Brezeanu, Ion Oancea, Ion Gheorghiu Brădet, Gheorghe Nistoreanu și Costică Păun, Valerian Cioclei, Gheorghe Scripcaru și Vasile Astărăstoae, Tudor Amza și Cosmin Petronel Amza, Tudorel Butoi Badea, Sergiu Bogdan, Camil Tănăsescu ș.a.³⁴.

³³ Prof. univ. dr. Rodica Mihaela Stănoiu a publicat în anul 1989 cartea *Introducere în Criminologie*, Editura Academiei, București, pentru ca în anul 1995, să publice un prim curs, *Criminologie, volumul I*, Editura Oscar Print, București, volum care ulterior avea să revizuit și adăugit în mai multe ediții. Trebuie remarcat aportul determinant al distinsei autoare la promovarea Criminologiei în plan științific, o dovadă în plus fiind și lucrarea de referință *Tranziția și criminalitatea, apărută la București*, Editura Oscar Print, 1994, pe care a coordonat-o alături de Ortansa Brezeanu și Tiberiu Dianu; lucrarea a primit și un onorant premiu „Andrei Rădulescu” al Academiei Române.

De asemenea, Aurel Dincu a publicat și primul curs de criminologie după 1990, respectiv în anul 1993, fiind vorba de *Bazele Criminologiei*, Editura Procardia, București, 1993, ediție revizuită și adăugită a versiunii inițiale publicate în 1984.

³⁴ Ion Gheorghiu-Brădet, *Criminologie generală românească*. Brașov, 1993; Gh. Scripcaru, Tadeusz Pirozynski, *Criminologie clinică și relațională*, Iași, Editura Symposium 1995; Gheorghe Nistoreanu, Costică Păun, *Criminologie*, București, Editura Europa Nova 1996; Valerian Cioclei, *Manual de criminologie, ediția a 9-a*. Editura C.H. Beck, București, 2021 și *Criminologie etiologică*. București, Ed. Actami, 1996; Ion Oancea *Probleme de criminologie*, București, Editura All Educational S.A., 1998; Ortansa Brezeanu (coordonator), *Prevenirea criminalității la început de mileniu*, București, Editura Fundației România de Măine, 2001; Gheorghe Scripcaru, Vasile Astărăstoae, *Criminologie clinică*, Iași, Editura Polirom, 2003; Tudor Amza, Cosmin Petronel Amza, *Criminologie- Tratat de*

III. Pe lângă operele amintite mai sus, un rol important l-au avut abordările diverșilor autori români pe diferite teme și concepte din domeniul Criminologiei, precum și traduceri în limba română ale unor opere de referință pe plan mondial.

a) În privința autorilor români care au realizat lucrări deosebit de interesante și utile criminologiei din România (altele decât tratatele/cursurile de criminologie și revistele de specialitate), demersul nostru nu are pretenția de a-i putea cuprinde pe toți și de a cuprinde, de asemenea, toate aceste realizări, ci s-a limitat în mod exemplificativ la câteva dintre acestea, care au tratat conceptele de bază folosite în criminologie: crimă, criminal, criminalitate, victimologie etc. Acest lucru nu înseamnă că toate aceste contribuții la gândirea criminologică din România nu pot fi elogiate; din contră, toți cei care au creat în acest domeniu merită un adevărat *laudatio*.

Amintim în acest sens o parte din acești autori precum Mihai Kernbach, Tudor Amza, Tudorel Butoi Badea, Carmen Daniela Mureanu, Sorin Rădulescu, George Neamțu, Iancu Tănăsescu, Medeanu Tiberiu Constantin ș.a.³⁵

b) Pe de altă parte, autorii cei mai importanți din criminologia universală și operele lor reprezentative și-au găsit ecoul scontat în literatura de specialitate din România, unde au fost traduse, însușite și puse în practică.

Primul și cel mai important exponent al școlii clasice, Cesare Beccaria, cu a sa operă monumentală „*Dei delitti e delle pene*” – „*Despre infracțiuni și pedepse*”, scrisă în anii 1763-1764, au răsunat în țara noastră prima dată în 1824, când a fost tradusă din limba greacă de către banul Vasile Vîrnav, lucrare rămasă un timp în manuscris.

Ultima apariție editorială în România a acestei opere, tradusă în limba română, a fost realizată în anul 1965 la Editura Științifică București, de către Armand Roșu - traducere și note, Alexandru Balaci - prefață și Vasile Papadopol- studiu introductiv³⁶.

teorie și politică criminologică, Ed. Lumina Lex, București, 2008; Sergiu Bogdan, *Criminologie- ediția a III-a*, Ed. Universul Juridic, București, 2012; Tudorel Butoi Severin, *Criminologie- comportamente criminale*, Ed. Solaris Print, București, 2009; Camil Tănăsescu, *Criminologie- curs universitar*, Ed. Universul Juridic, București, 2013.

³⁵ Mihai Kernbach, *Crima- fenomen biologic universal și permanent*, Tipografia „Cartea românească din Cluj”, Sibiu, 1943; Medeanu Tiberiu Constantin, *Crima și criminalul - geneza crimelor și descoperirea criminalilor*, Ed. Lumina Lex, București, 2006; Iancu Tănăsescu, Bujor Florescu, *Victima și agresorul*, Ed. Ins, Brâncoveni, 1994; George Neamțu, Ioan Câmpeanu, Cătălin Ungureanu, *Intervenție și prevenție în delincvență*, Ed. Fundației „Chemarea” Iași, 1998; Sorin Rădulescu, Dan Banciu, *Sociologia crimei și criminalității*, Casa de editură și presă „Șansa” S.R.L., București, 1996; Carmen Daniela Mureanu, *Percepția crimei-între criminologia aplicată și criminologia clinică. Criminogeneza societății penitenciare homosexuale și ritualul victimizării sacrificiale*, Ed. Phobos, București, 2006; Tudorel Butoi Badea, *Criminali în serie- Psihologia crimei; serial killer - profiler-psihopatul sexual pe terenul criminalității*, Ed. Phobos, București, 2003; Tudor Amza, *Satanismul. Copiii străzii și piața sexului. Criminalitatea economico-financiară a gulerelor albe*, Ed. Lumina Lex, București, 1997.

³⁶ Armand Roșu, Alexandru Balaci, Vasile Papadopol, Cesare Beccaria. *Despre infracțiuni și pedepse*, (traducere în limba română), Ed. Științifică, București, 1965.

„*Doctrina pozitivă penală*” a reprezentat teza de doctorat a cercetătorului român Petre Ionescu Muscel, doctor în drept și diplomat al „Institutului de Criminologie” de la Universitatea din Roma, el însuși discipol al pozitivistului italian Enrico Ferri, care i-a fost profesor și îndrumător al tezei de doctorat.

Autorul român a tradus în limba română teza sa de doctorat pe care a publicat-o în anul 1928 la București, la Tipografia și Legătoria Închisorii Centrale Văcărești³⁷.

Același autor a mai realizat traduceri din limba italiană a unor lucrări de referință din Criminologia italiană și universală, respectiv „*Sociologia Criminală. Școala pozitivă de drept penal*”³⁸ - 1934 și „*Principii de drept criminal*”³⁹ - 1940.

De același maxim interes s-a bucurat în România o altă operă de referință a criminologiei universale, „*L'uomo delinquente*”, scrisă de pozitivistul italian Cesare Lombroso, tradusă în parte și difuzată în anul 1992 de Editura Măiastră București⁴⁰.

IV. Criminologia nu ar fi putut înregistra progrese în România fără aportul principalelor instituții de cercetare cu atribuții în acest domeniu.

a) În primul rând, ne referim la ***Institutul de Cercetări Juridice al Academiei Române***, care a reușit să aducă criminologia la maturitate și să deschidă calea prin prezent spre un viitor mai bun al acestei științe cu mare valoare socială⁴¹.

Prin organizarea unui colectiv de criminologie încă din anul 1954, an în care s-a și înființat acest institut, în cadrul sectorului de drept penal de atunci (actualul Departament de drept public „Vintilă Dongoroz”) știința criminologică a fost efectiv instituționalizată, fiind creată astfel legătura dintre teorie și practică. De menționat că acest colectiv a fost condus în ultima perioadă de timp de prof. univ. dr. Rodica Mihaela Stănoiu.

Șansa realizării tuturor proiectelor de cercetare adecvate timpului și prevăzute în Planul de cercetare al Academiei Române a fost asigurată și de faptul că alături de directorul științific al Institutului din perioada respectivă, regretatul profesor George Antoniu, au fost interesați de criminologie și alți cercetători în domeniu, fiind realizate astfel cercetări interdisciplinare de valoare⁴².

³⁷ Petre Ionescu Muscel, *Doctrina pozitivă penală. Conceptul. Metoda. Aplicarea* (traducere în limba română), Tipografia și Legătoria Închisorii Centrale Văcărești, București, 1928.

³⁸ Petre Ionescu Muscel, Enrico Ferri, *Sociologia Criminală. Școala pozitivă de drept penal*, (traducere în limba română), Ed. Revista Pozitivă Penală și Penitenciară, București, 1934.

³⁹ Petre Ionescu Muscel, *Principii de drept criminal* (traducere în limba română), Ed. Revista Pozitivă Penală, București, 1940.

⁴⁰ Nicolae Frigioiu, Cesare Lombroso, *Omul delinvent, vol. 1* (traducere în limba română), Ed. Măiastră București, 1992.

⁴¹ Ortansa Brezeanu, *op. cit.*, p. 15 și urm.

⁴² Amintim aici mai multe astfel de studii realizate de colective de specialiști în drept penal și criminologie din cadrul Institutului de Cercetări Juridice: *Tranziția și criminalitatea, Particularități ale criminalității în perioada de tranziție, Integrarea post-penală a minorilor infractori, între realitate și perspectivă, Politica penală și și provocările criminalității, Prevenirea criminalității la început de mileniu, Violența domestică, Costul justiției penale* etc. Importante au fost și numeroasele studii de teren privind criminalitatea feminină, violența în familie, reacția socială față de criminalitate etc.

b) În al doilea rând, o remarcă specială se impune a fi făcută și pentru *Societatea Română de Criminologie și Criminalistică*⁴³ (prof. univ. dr. Rodica Mihaela Stănoiu deținând funcția de președinte al acestei societăți și dovedind o dată în plus atașamentul față de această știință, al cărei demn reprezentant este și-n prezent), fondată în anul 1990 și care a însuflețit și dinamizat Criminologia din România; aceasta este afiliată la Societatea Internațională de Criminologie și are drept scop următoarele: promovarea pe plan intern a cercetării științifice în domeniul criminologiei, criminalisticii și penologiei, precum și a dialogului între teoreticieni și practicieni; organizarea activității științifice în domeniul criminologiei, criminalisticii și penologiei; stimularea colaborării juriștilor și a altor specialiști la reviste de criminologie, criminalistică și penologie din țară și străinătate⁴⁴.

c) Nu în ultimul rând, meritele Criminologiei au fost recunoscute și în plan legislativ și instituțional, sens în care în anul 2002 a fost înființat *Institutul Național de Criminologie*, în baza H.G. nr. 772 pentru modificarea și completarea H.G. nr. 212/2001 privind organizarea și funcționarea Ministerului Justiției⁴⁵.

Conform art. 13¹ din respectivul act normativ, „în scopul asigurării pe baze științifice a prevenirii și controlului criminalității se înființează în subordinea Ministerului Justiției, Institutul Național de Criminologie, organ de specialitate cu personalitate juridică, finanțat din bugetul de stat, cu sediul în municipiul București”.

Institutul avea ca atribuții principale:

a) organizarea de activități de cercetare și evaluare a criminalității din România pentru a oferi o viziune unitară asupra nivelului acestui fenomen și a formelor sale de manifestare;

b) realizarea de analize, studii, rapoarte, prognoze privind cauzele și evoluția criminalității, pe care le prezintă Ministerului Justiției în vederea luării unei decizii corecte, argumentate științific, de politică penală și penitenciară;

c) participarea la elaborarea proiectelor de legi și a altor acte normative în domeniul prevenirii și controlului criminalității;

d) organizarea de manifestări științifice interne și internaționale pe teme de interes major pentru sistemul judiciar;

e) diseminarea rezultatelor analizelor, studiilor, rapoartelor, prognozelor, proiectelor realizate, prin diverse forme de comunicare, publicații tipărite sau în format electronic;

⁴³ Detalii suplimentare se pot găsi pe Internet, la adresa <http://criminologie.org.ro/>, accesată la data de 08.03.2021.

⁴⁴ În colaborare cu Ministerul Public, Societatea a publicat până în 2016 Revista de Criminologie, Criminalistică și Penologie, având 2-4 apariții pe an, conținând articole de valoare, indexate în baze de date interne și internaționale. De asemenea, revista conținea secțiunile legate de criminologie, criminalistică, penologie și medicină legală, evidențiind și promovând manifestările științifice interne și internaționale din domeniile menționate, sub forma unor cronici, studii, recenzii, articole etc.

⁴⁵ Publicată în Monitorul Oficial nr. 580/06.08.2002.

f) punerea la dispoziția instituțiilor și autorităților publice, cu titlu gratuit, de baze de date statistice și documentare elaborate de institut;

g) accesarea de mecanisme de finanțare în domeniul cercetării și derularea de proiecte, în condițiile legii.

Deși în această scurtă perioadă au fost înregistrate rezultate deosebite în activitatea de cercetare (au fost *evaluate caracteristicile și tendințele criminalității din România prin studii și cercetări care au fost prezentate în reuniuni naționale și internaționale, în paginile „Revistei de criminologie, criminalistică și penologie”, precum și în rapoarte înaintate factorilor de decizie din Ministerul Justiției*), din motive necunoscute, prin art. II din H.G. nr. 1918/2006 pentru modificarea și completarea Hotărârii Guvernului nr. 83/2005 privind organizarea și funcționarea Ministerului Justiției s-a dispus ca „începând cu data de 31 ianuarie 2007, Institutul Național de Criminologie din subordinea Ministerului Justiției se desființează”.

Dinamica și evoluția criminalității din România, precum și opiniile exprimate în doctrină atât în plan intern, cât și în plan internațional au convins factorul politic de necesitatea reînființării Institutului Național de Criminologie, fapt întâmplat prin adoptarea H.G. nr. 14/2017. Institutul și-a păstrat atribuțiile principale reglementate în vechiul act normativ, însă, și de această, dată a funcționat doar o perioadă scurtă de timp, prin H.G. nr. 466/2020 institutul fiind din nou desființat.

Decizia factorului politic a fost din nou una controversată și inexplicabilă, fiind a doua astfel de decizie (după cea din 2006) care ignoră rolul criminologiei în politica penală a României, în condițiile în care *flagelurile sociale cunoscute – criminalitatea, sărăcia, șomajul, drogurile, alcoolismul – erau amplificate de criminalitatea organizată, de terorism, de factori criminogeni precum abuzurile, discriminările, absența controlului, promovarea violenței și chiar de o formă nouă de criminalitate apărută pe perioada pandemiei*⁴⁶.

V. În concluzie, în condițiile în care în cuprinsul articolului am abordat, cel puțin din perspectivă personală și secvențial, trecutul și prezentul criminologiei din România, se ridică întrebarea legată de tendințele și perspectivele acestei științe: încotro se îndreaptă Criminologia? A fost și rămâne încă o întrebare fără răspuns, deși autori români au expus în doctrină opiniile personale legate de această problemă⁴⁷.

⁴⁶ Institutul a derulat proiecte de cercetare interne (23) în parteneriat internațional (7), proiecte AGIS, Comisia Europeană (3). Proiectele de cercetare derulate la nivelul institutului au abordat preponderent teme ca violența, corupția, prevenirea criminalității, delincvența juvenilă, victimele diferitelor forme ale criminalității etc. Dintre studiile mai reprezentative amintim *Abordarea psihosocială a sinuciderii ca formă particulară a violenței- 2005, Analiza fenomenului violenței în societatea românească în perioada 1990-2002; etiologie și dinamică- 2003, Percepția și dimensiunile violenței în anumite zone ale capitalei. Studiu pilot: sectorul 2* etc. Pentru mai multe detalii, se poate consulta pagina de internet <http://criminologie.org.ro/studii/>.

⁴⁷ Ortansa Brezeanu, *Criminologia încă în derivă* în „Revista de Criminologie, Criminalistică și Penologie” nr. 4/2019, p. 45; Gheorghe Florian, *De ce România nu poate avea un Institut Național de Criminologie* în „Revista de Criminologie, Criminalistică și Penologie” nr. 1,2/2015, p. 94 ș.a.

Răspunsul este cu atât mai dificil de formulat cu cât autoritățile din România au desființat din nou nejustificat în anul 2020 Institutul Național de Criminologie, instituție care ar fi trebuit să funcționeze și să-și asigure menirea pentru care a fost creat, după cum spunea un autor în doctrină: aceea de a fi o structură generatoare de cunoaștere științifică și modalități de intervenție în domeniul prevenirii și controlului criminalității pentru Guvernul României, pentru ministerele reprezentative în eforturile de diminuare a criminalității, și, desigur, pentru întreaga societate românească⁴⁸.

Mai mult, ultima perioadă de timp a generat o formă nouă de criminalitate caracteristică perioadei de pandemie declanșată de virusul SARS-CoV-2, care a debutat în România în 2020 (ale cărei forme de manifestare și consecințe au fost foarte bine caracterizate de un celebru criminolog în doctrină⁴⁹), toate acestea șubrezind societatea românească.

În atari condiții, această nouă strategie de prevenire și combatere a criminalității, care se așteaptă de la acest al treilea stadiu al Criminologiei, după mai bine de o sută de ani de evoluție, trebuie să se plieze pe realitățile actuale și să identifice modalitățile concrete de intervenționism statal și control social prin care această criminalitate să poată fi prevenită și combătută eficient.

⁴⁸ Gheorghe Florian, *De ce avem nevoie de un nou Institut de Criminologie?* în „Revista de Criminologie, Criminalistică și Penologie” nr. 4/2019, p. 48.

⁴⁹ Valerian Cioclei, *Impactul stării de urgență asupra fenomenului criminal. Certitudine și probabilitate*, document disponibil pe Internet la adresa <https://www.hotnews.ro/stiri-opinii-23974743-impactul-starii-urgenta-asupra-fenomenului-criminal-certitudine-probabilitate.htm>, accesată azi, 26.03.2021.